PRAKTIESE HANDLEIDING VOOR KANDIDAAT TOTAALWEIGERAARS

Br/44
C.I.R.A.
7543

DE KNOOP MOET IN JE HERSENS

praktiese handleiding voor kandidaat totaalweigeraars

C.I.R.A.
15194

KNAL, DECEMBER '86

REDAKTIONEEL

De laatste jaren is er weer meer en meer sprake van totaalweigeren als aktievorm tegen het steeds toenemende militarisme. Maar het totaalweigeren is ook ingrijpend voor het leven van de aktievoerder zelf; er komen namelijk ook heel wat praktiese zaken bij kijken.

Het doel van deze brosjure is een overzicht te geven van wat het totaalweigeren precies inhoudt, en welke praktiese problemen er daar bij kijken. Het is echter geen wervingsbrosjure; we willen enkel trachten een nuchtere kijk te geven op de praktiese kantjes van het totaalweigeren. Deze brosjure is niet alleen geschreven voor eventuele kandidaat-totaalweigeraars maar ook voor hun sympathisanten. Totaalweigeren mag dan een individuele daad zijn, het heeft ook zijn weerslag op de vrienden- en politieke kring van totaalweigeraars. Deze brosjure is geschreven in nauwe samenwerking met enkele totaalweigeraars. Hun praktiese ervaringen, alsook hun motivaties worden hier in een notedop weergegeven.

Het Kollektief Neen Aan het Leger (KNAL) nam het het initiatief voor deze brosjure. Knal zag het levenslicht naar aanleiding van de voorlopige hechtenis van totaalweigeraar Koen H. (sept '86), en heeft zich een dubbel doel gesteld. Enerzijds wil Knal ondersteuning geven aan totaalweigeraars; anderzijds wil Knal ook het militarisme in al zijn vormen (leger, in de fabriek,op school, in menselijk relaties) bestuderen en bestrijden.

de redaktie.

Met dank aan allen die op één of andere wijze deze brosjure mogelijk maakten.

WAT IS TOTAALWEIGEREN ?

Een totaalweigeraar weigert zijn militaire dienst te vervullen en wijst ook het statuut van de vervangende burgerdienst af. In feite zou men over "Totaaldienstweigeraar" moeten spreken, maar "totaalweigeren" drukt veel beter uit waarover het gaat : men weigert niet alleen de dienstplicht, maar het totale militarisme in deze wereld.

Met militarisme bedoelt men niet enkel de marcherende legers of de groeiende bewapeningswedloop, maar ook de machtsstrukturen die op een gewelddadige manier in stand worden gehouden, zoals bv. de werkgever-werknemer, man-vrouw, leraar-leerling, bewaker-gevangene, burgers- ordediensten enz... onderdrukking. Bij alle totaalweigeraars kan je merken dat ze ten opzichte van die militaristische waanzin een ultieme vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid stellen nl. "ik doe niet mee, ik weiger mijn lichaam ter beschikking te stellen...".

Een aktie van een totaalweigeraar is in essentie een individuele daad die haar politieke dimensie verkrijgt door aktieve symphatie en solidariteit. Zowel in Gent, Leuven, als Antwerpen is in het verleden gebleken dat een totaalweigeraktie de hefboom is geweest van heel wat verdere antimilitaristische aktie.

Doorheen de jongste decennia zijn er o.m. in België de getuigen van Jehovah geweest die weigerden hun dienst te vervullen op basis van religieuze motieven. Ook hebben we talloze gevallen van desertie gehad, zowel onder de miliciens als onder de gewetensbezwaarden. Onder "totaalweigeraar" verstaan wij enkel degene die zijn dienst weigert op basis van duidelijke politieke, antimilitaristische motieven.

HOE OUD IS TOTAALWEIGEREN ?

Totaalweigeren is al zo oud als de dienstplichtwet zelf, die dateert uit de tijd van Napoleon.
Zo is er sinds de Eerste Wereldoorlog in België voortdurend sprake geweest van dienstweigeraars.

Op één (of mogelijk meer ?) geval na in 1924 begint de Vlaamse dienstweigeraarsbeweging in 1928 met Lode Bonten en dit om taalpolitieke redenen. Lode Bonten, en ook Joris Deleeuw, weigeren Franstalige bevelen op te volgen maar zijn voor het overige wel bereid hun legerdienst te volbrengen.

Lode Van Dijck, Berten Fermont en Jan Thielemans weigeren legerdienst om Vlaams-Nationale redenen.
Zolang de Vlamingen in België niet gelijkberechtigd zijn, zien zij zich niet verplicht het Belgisch leger te dienen. Fermont evolueert in de gevangenis naar het antimilitarisme en pacifisme. Hij wordt zo ruw behandeld dat hij verzwakt. Hij wordt ziek en overlijdt aan de gevolgen van zijn ziekte.

In de periode tussen de aktie van Fermont en het begin van WO2 zijn er een 25 à 30-tal dienstweigeraars om diverse redenen (Vlaams-nationalisme vermengd met antimilitarisme, socialistisch gemotiveerd antimilitarisme, pacifistisch anarchisme, zuiver pacifisme).

Een ophefmakende zaak in Franstalig België was die van twee anarchisten Hem Day en Leo Compion die na hun legerdienst hun militieboekje terugstuurden. Het kwam tot een geruchtmakend proces (o.a. P.H.Spaak pleitte). Het werd zelfs een regeringszaak en uiteindelijk kregen de twee hun "ontslag uit het leger".

Tussen 1951 en 1963 werden door militaire rechtbanken zo'n 462 veroordelingen uitgesproken wegens dienstweigering. In het totaal ging het om 243 personen die vaak voor een tweede of zelfs een derde keer veroordeeld werden. In de meeste gevallen werden

straffen uitgesproken van langer dan 6 maand.
Grotendeels op basis van dit soort aktie kwam in 1964 in België een wet op de burgerdienst tot stand. Deze voorzag de vervangende burgerdienst voor de dienstplichtige, die om redenen van godsdienstige, wijsgerige of morele aard ervan overtuigd is dat men de evenmens niet mag doden, zelfs niet ter verdediging van het land of van de gemeenschap... Deze wet heeft sindsdien nog heel wat wijzigingen ondergaan.

WELKE WETTEN OVERTREED JE ALS TOTAALWEIGERAAR ?

Je kan op 4 manieren totaalweigeren.
Je kan ten eerste simpelweg je oproepingspapieren naast je neerleggen. Als je vervolgens een tweede keer wordt opgeroepen (ditmaal als dienstweigeraar) door de gouverneur van de provincie waar je woonachtig bent, word je als deserteur beschouwd als je je niet binnen de vijftien dagen in vredestijd, of drie dagen in oorlogstijd, aangemeld hebt bij het CRS (Centrum voor Recrutering en Selectie). Aldus stelt art. 107 §1 van de dienstplichtwetten van 30 april 1962.

Art. 65 §3 van die wetten bepaalt daarenboven dat bij het verstrijken van die termijn, de dienstweigeraar onder bevoegdheid van de militaire overheid komt te staan en zal berecht worden door militaire rechtbanken.

Art. 46 van de "code pénal militaire" uit 1870 stelt als straf voor desertie opsluiting tussen 2 maand en 2 jaar.
Je kan ook totaalweigeraar worden door toch naar het CRS te gaan en daar ter plekke te verklaren dat je je niet wil onderwerpen aan de militaire wetten.

Na de (gedwongen) voorlezing van die wetten krijg je echter automatisch de hoedanigheid van militair en

word je vervolgens wegens "insubordinatie" voor de militaire rechtbank gedaagd.
Art 28 van die "code pénal militaire" stelt voor insubordinatie een celstraf van 3 maand tot 3 jaar voor.

Ook kan je totaalweigeraar worden door eerst het statuut van gewetensbezwaarde aan te vragen, en daarna te verklaren dat je geen dienst wil vervullen.
Als je het statuut aanvraagt en het Ministerie van Binnenlandse Zaken verklaart je aanvraag ontvankelijk, dan wordt de werking van de dienstplichtwetten opgeschort voor het betrokken individu. Als je als gewetensbezwaarde je dienst niet begint of er mee ophoudt, zal je krachtens art. 80 van het K.B. van 27/06/1966 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken verwezen worden naar de Procureur des Koning als zijnde "weerstrevig gewetensbezwaarde". Art. 31 van de wetten op de burgerdienst (gecoordineerde wetten van 20/02/1980) voorziet een celstraf gaande van 3 maand tot 3 jaar in deze gevallen. Voor de gewetensbezwaarden zijn er dus enkel burgerlijke rechtbanken bevoegd.

Als je je leger- of burgerdienst vervuld hebt, kan je je militieboekje terug insturen en verklaren dat je totaalweigert.
Je wordt dan waarschijnlijk heel snel weer opgeroepen en je valt dan als militair onder de insubordinatiewet. Een gekend voorbeeld was in de jaren '30 Hem Day.

Over het geval Joris Kennes hebben we hier nog wat meer informatie.
Hij werd in 1929 opgeroepen en volbracht zijn militaire dienst in Namen. In '32 weigerde hij zich opnieuw aan te melden. Hij is 4-maal veroordeeld geweest. Rond zijn zaak werd in '35 nog gezamenlijk aktie gevoerd door vredesorganisaties van verschillende strekkingen, zoals K.J.V.A., V.O.S., V.J.V.A. en de anti-oorlogsliga.

Wie de motivatie bekijkt van deze totaalweigeraars, komt naast het antimilitaristische aspekt ervan, onvermijdelijk uit bij hun verzet tegen het statuut van burgerdienst. Ten opzichte van burgerdienst worden voornamelijk volgende argumenten gesteld.

Ten eerste is er de principiële afwijzing.
Koen Nyssen stelt het als volgt : "Het is absurd, zelfs pervers dat, als men onzinnig geweld afwijst, men daarvoor een vervangende dienst zou moeten doen". "Het aanvaarden van burgerdienst is zoiets als er blij mee mogen zijn dat je de aktentas van Pinochet mag dragen in plaats van zijn geweer", aldus Lieven Verheyen.

De principiele afwijzing is duidelijk veel meer dan alleen maar het weigeren van leger- of burgerdienst. Het is ook (en misschien vooral) een kritiek op de huidige staat, die mede in stand gehouden wordt door het militarisme. Het gaat hem er ook om dat men zowel bij leger- als burgerdienst zijn diensten ter beschikking stelt van de staat, die de bevolking (vooral miliciens) gebruikt ter bescherming van de belangen van enkelen (Société Générale, allerhande wapenfabrieken, multinationals, ministers en parlement).

Een tweede reeks argumenten ter staving van afwijzing van burgerdienst gaat over het inschakelen van burgerdienst in de oorlogsvoorbereiding. Burgerbescherming moet o.a. in de maatregelen voorzien om het staats- en regeringsapparaat te laten doorwerken en de verpleging, verzorging en ondersteuning van de strijdkrachten niet in het gedrang te laten komen. "Zonder een funktionele burgerverdediging is een militaire niet mogelijk," aldus Lieven Verheyen. De tucht die de onderdanigheid van de gewetensbezwaarden regelt, is

voor de totaalweigeraars een verlengde hiervan. In art. 32 van het tuchtreglement voor de gewetensbezwaarde staat letterlijk : "ondergeschiktheid is het fundament van de gewetensbezwaarde". Dat is eigenlijk waar het om gaat : gewetensbezwaren worden gekanaliseerd, antimilitaristische gevoelens, daar kunnen ze geen weg mee. Rebelse elementen worden zo uit het leger gehouden, en tegelijk op een andere manier onder de militaire discipline geplaatst. (art. 32)

LEGERTJE PACIFISTEN GROEIT AAN

In de derde reeks argumenten wordt de manier gehekeld waarop de overheid denkt over de burgerdienst die zij als opportunistisch omschrijft.Art.109 van de gecoördineerde dienstplichtwetten bepaalt dat gewetensbezwaarden in tijden van oorlog of krisis kunnen verplicht worden zich bij de civiele bescherming aan te sluiten. Een mecanicien kan bv.worden verplicht legermateriaal te herstellen.
"Want", verklaarde de Belgische regering, "het statuut van de gewetensbezwaarde is geen recht maar een gunst die ten allen tijde kan worden ingetrokken".
Elders schrijft ze : "het statuut wordt slechts erkend als een inbreuk op de bestaande dienstplichtwetten". "Het

EEN OPEN GESPREK:
(BLYK VAN GOEDEN WIL.)

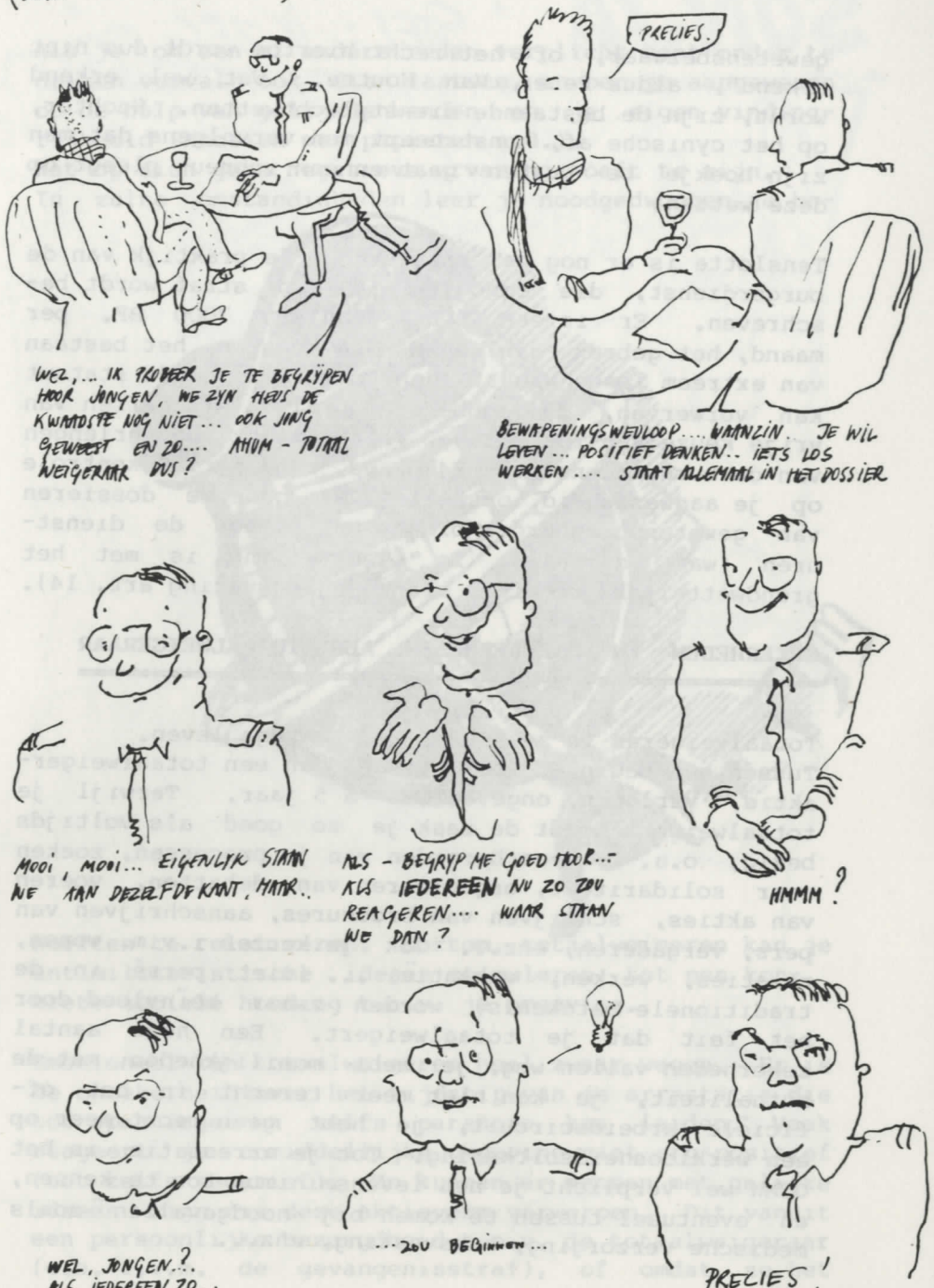
WEL,... IK PROBEER JE TE BEGRYPEN HOOR JONGEN, WE ZYN HEUS DE KWAADSTE NOG NIET... OOK JONG GEWEEST EN ZO.... AHUM - TOTAAL WEIGERAAR DUS?
PRECIES.
BEWAPENINGSWEDLOOP.... WAANZIN. JE WIL LEVEN... POSITIEF DENKEN.. IETS LOS WERKEN.... STAAT ALLEMAAL IN HET DOSSIER
MOOI, MOOI... EIGENLYK STAAN WE AAN DEZELFDE KANT, MAAR..
ALS - BEGRYP ME GOED HOOR..: ALS IEDEREEN NU ZO ZOU REAGEREN.... WAAR STAAN WE DAN?
HMMM?
WEL, JONGEN.?. ALS IEDEREEN ZO..
...ZOU BEGINNEN...
PRECIES! BRIGADIER! BRENG HEM TERUG NAAR ZYN CEL!

gewetensbezwaar, of het recht hiertoe wordt dus niet erkend", aldus Peter Van Houtte. Wat wel erkend wordt, zijn de bestaande dienstplichtwetten. Nuchter, op het cynische af, konstateert men vervolgens dat men zijn boekje te buiten gaat en een inbreuk pleegt op deze wetten.

Tenslotte is er nog de kritiek op de praktijk van de burgerdienst, die ronduit als een straf wordt beschreven. Er is een hongerloon van 7000 BF. per maand, het gebrek aan syndikale rechten, het bestaan van extreem lange wachttijden vooraleer je je statuut kan verwerven, de dubbele duurtijd, afschaffen van vrije keuze van instelling, vooruitzicht van verlengen van de burgerdienst tot 24 maand, regelmatige kontrole op je aanwezigheid, opstellen van geheime dossieren van gewetensbezwaarden binnen en buiten de diensturen (wat duidelijk in tegestelling is met het grondwettelijke recht op vrije meningsuiting art. 14).

ZEKERHEDEN EN ONZEKERHEDEN ALS TOTAALWEIGERAAR

Totaalweigeren is zeer bepalend voor je leven.
Tussen het begin en het einde van een totaalweigeraktie, verlopen ongeveer 4 à 5 jaar. Terwijl je totaalweigert houdt de zaak je zo goed als voltijds bezig, o.a. : voorbereiden van je processen, zoeken naar solidariteit, organiseren van debatten, voeren van akties, schrijven van brochures, aanschrijven van pers, vergaderen, enz... Ook je keuzes i.v.m. wonen, relaties, werken, vakantie, ... (niet persé in de traditionele betekenis) worden zwaar beïnvloed door het feit dat je totaalweigert. Een heel aantal zekerheden vallen weg, je hebt moeilijkheden met de mutualiteit, je kan niet meer terecht in het officiële arbeidscircuit, je hebt geen recht meer op een werkloosheidsuitkering. Tot je arrestatie is het OCMW wel verplicht je het levensminimun toe te kennen, en eventueel tussen te komen bij noodgevallen zoals medische verzorging, huisvesting, enz...

Als je om een of andere reden verplicht bent onder te duiken vervalt ook dit laatste, en ben je aangewezen op de hulp van gelijkdenkenden en je eigen vindingrijkheid (knoeien met papieren e.d.).
Wat op zich geen negatieve ervaring hoeft te zijn.
In zulke omstandigheden leer je noodgedwongen je be-

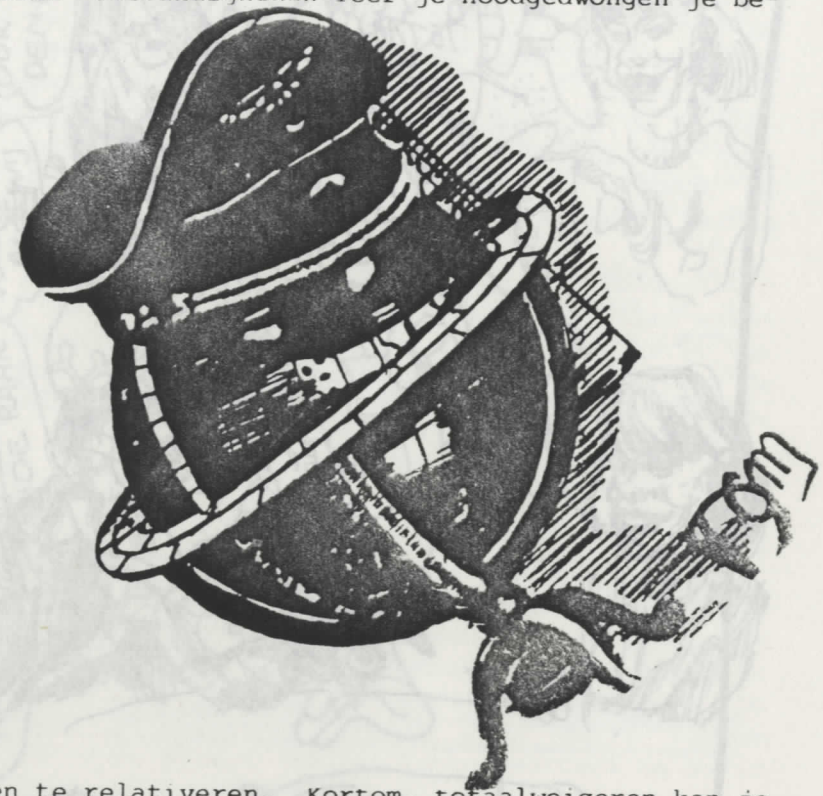

hoeften te relativeren. Kortom, totaalweigeren kan je antimilitaristische ideeën stimuleren tot een konkrete sociale houding t.o.v. je omgeving.

Emotioneel kan totaalweigeren heel zwaar wegen. Er is de onzekerheid over het tijdstip van je arrestatie die tot spanningen en zelfs paranoia kan leiden. Vaak reageert je onmiddellijke omgeving niet erg positief (tot zelfs negatief). Zo kunnen er mensen met gelijke ideeën zijn die deze aktievorm verwerpen. Dit vanuit een persoonlijke bezorgdheid t.o.v. de totaalweigeraar (o.a. i.v.m. de gevangenisstraf), of omdat ze het

SONJA

-OP- WOENSDAG~~AG~~ RECHT

"STEL: IK ZEG:"

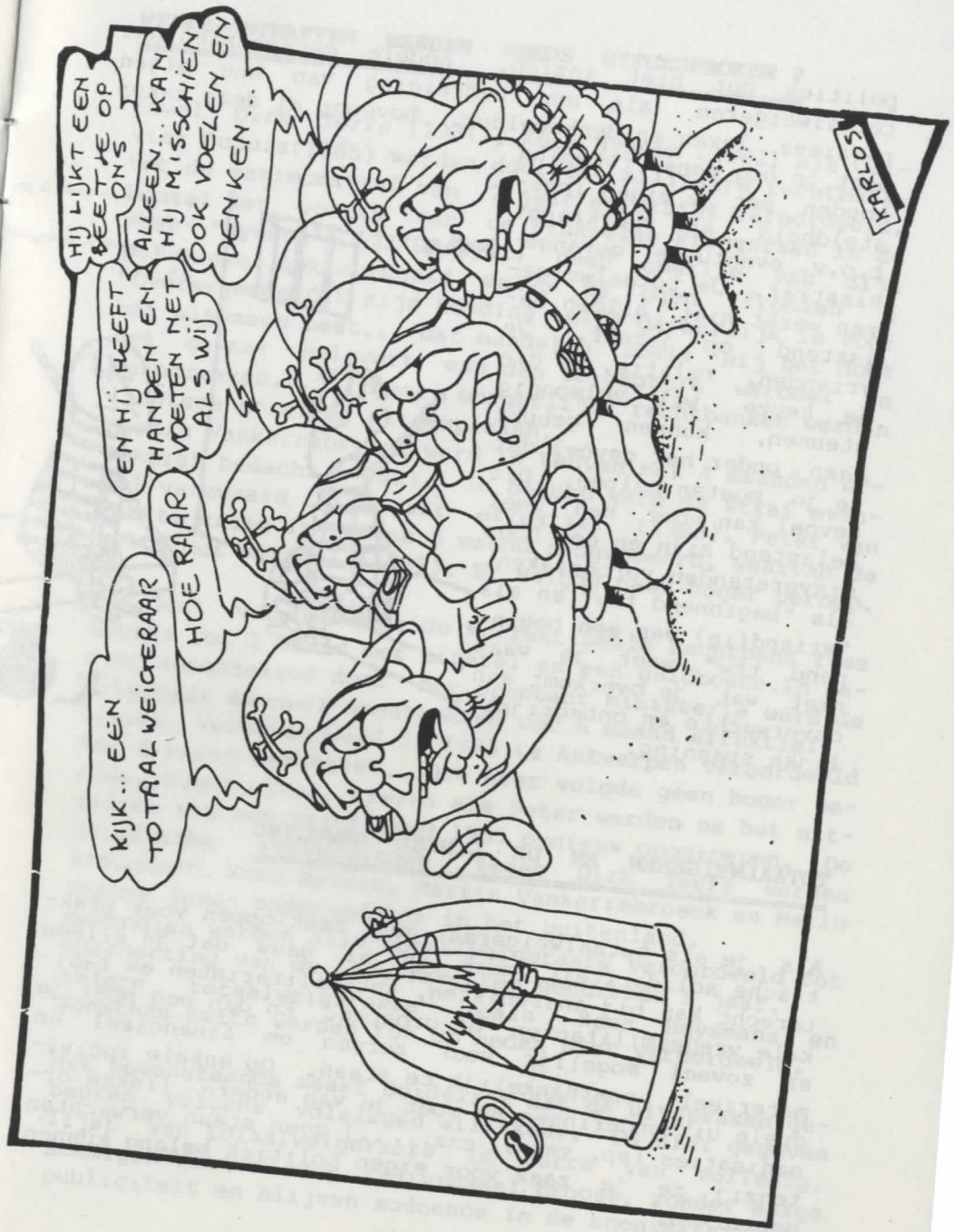
HIJ LIJKT EEN BEETJE OP ONS
EN HIJ HEEFT HANDEN EN VOETEN NET ALS WIJ
ALLEEN... KAN HIJ MISSCHIEN OOK VOELEN EN DENKEN...
KIJK... EEN TOTAAL WEIGERAAR
HOE RAAR
KARLOS

politiek nut niet inzien. Andere mensen zien het totaalweigeren als een bedreiging van hun eigen passieve leven en denkbeelden. Bovenop al deze zaken moet je nog eens rekening houden met je eigen ingesteldheid en veerkracht t.o.v. eventuele gevangenisstraf. Je totaalweigeren werkt niet alleen belastend op jezelf. Je vrienden, relatie,... die je keuze wel volmondig steunen, kunnen gebukt gaan onder het gevoel dat ze je moeten helpen. Dit gevoel kan voor hen heel belastend zijn en een hoop misverstanden veroorzaken. Als "beginnend ttw" en als "vriend(in) van een beginnend ttw" weet je vaak niet wat je overkomt aan onverwachte en onbegrijpelijke spanning.

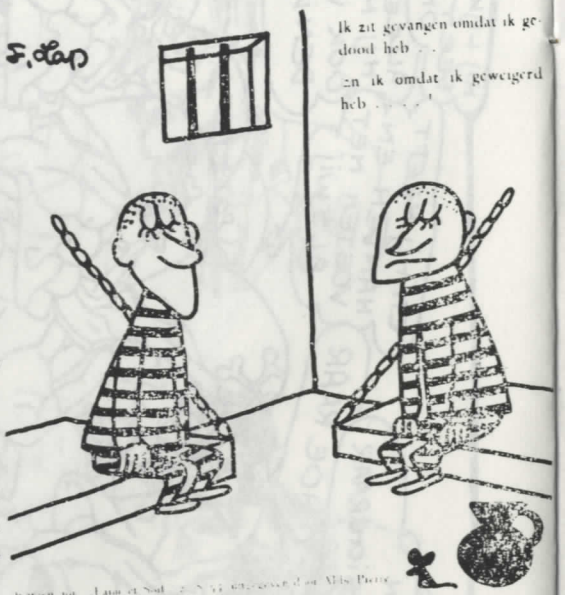

TOTAALWEIGEREN EN DE LINKSE BEWEGING

Als je als totaalweigeraar gaat aankloppen voor praktische solidariteit merk je al gauw dat je alleen terecht kan bij anarchisten, antimilitaristen en radikale vredesmilitanten- of groepen. En dan nog moet je er zoveel mogelijk voor zorgen om financieel en materieel onafhankelijk te staan. Op enkele individuele uitzonderingen na moet je van andere linkse organisaties (sp, vaka, enz.....) geen steun verwachten tenzij ze je zaak voor eigen politiek belang kunnen gebruiken.

WELKE STRAFFEN WERDEN REEDS UITGESPROKEN ?

Zowel Dirk Torfs (1981), Koen Nyssen (1982) als Olivier Dupuis(1985) werden door een militaire rechtbank tot de maximumstraf van 2 jaar effektief veroordeeld. Vooral het vonnis van de Brusselse krijgsraad in de zaak "Nyssen" (22/06/1982) deed omwille van zijn politieke gekleurdheid velen de ogen fronsen : "Overwegende dat zijn houding zelfs gevaarlijk is voor het algemeen best... dat handelen zoals hij het doet het gevaar oplevert een des te grotere warboel te veroorzaken..." Door burgerlijke rechtbanken werden lichtere straffen uitgesproken.
Martin Vankerrebroeck werd in Leuven met 4 maanden effektief bedacht (1982). In beroep werd de straf evenwel verzwaard tot 1 jaar effektief (1983). Peter Van Houtte kreeg in Leuven 5 maand aangesmeerd, waarvan de helft met uitstel (1983). Er volgde geen hoger beroep.

In Gent veroordeelde de korrektionele rechtbank Yves Buysse tot 1 maand met uitstel en een geldboete.In beroep aangetekend door het openbaar ministerie werd de uitspraak evenwel opgetrokken tot 6 maand effektief.
Lieven Verheyen werd in 1983 te Antwerpen veroordeeld tot 6 maand effektief. Ook hier volgde geen hoger beroep. Zowel Yves, Lieven als Peter werden na het uitzitten van hun straf eind 1985 opnieuw opgeroepen. De juridische vervolgingen tegen Dirk Torfs werden stopgezet. Koen Nyssen, Martin Vankerrebroeck en Mario Mathys leven ondergedoken in het buitenland.
Bovendien werden alle totaalweigeraars veroordeeld tot opschorting van de burgerrechten gedurende 5 jaar.
Andere totaalweigeraars zoals Koen Huysmans en Jonathan Smith werden tot op heden niet veroordeeld.

Het bovenstaande maakt duidelijk dat de uitspraken gebeuren volgens volslagen willekeur. De hier gegeven lijst van totaalweigeraars is verre van volledig. Sommigen voeren een individueel proces, zonder enige publiciteit en blijven zodoende in de anonimiteit.

7543

VERDERE LITERATUUR

"Plicht, wat plicht ? niks plicht !" belgiese totaalweigeraars getuigen.
Leuven, Anti-militaristies Buro, 1983.

L. Van Heerentals : "Criminalisering van totaalweigeraars in België.
Licentiaatsverhandeling, K.U.Leuven, 1985.

"Totaalweieren in België"
uitgave Libertaire Studiegroep Gent, maart '86 (te bestellen op volgend adres : J.Lipsiusstraat 2, 9000 Gent).

Voor andere anti-militaristiese literatuur kan je je ook wenden tot :

-voor Nederland : Anti-militaristies Buro, Pontanusstraat,20/22, Nijmegen.

-voor België : IOT (Internationale van Oorlogstegenstanders), Van Elewijckstraat, 35, 1050 Brussel tel 02/648.75.83.

Tekst afgesloten : juni'86

NAWOORD

Sinds de totstandkoming van deze brosjure is er al heel wat veranderd wat de praktijk van de burgerdient betreft. In feite zijn de meest recente regeringsmaatregelen (KB goedgekeurd door de ministerraad van 13.7.86) er op gericht de burgerdienst steeds minder aantrekkelijk te maken. De grond van de zaak doet echter geen afbreuk aan de inhoud van deze brosjure; het is veeleer een bevestiging van de stelling van totaalweigeraars, zoals we die hier naar voor brachten. Omdat er nog niet veel duidelijkheid is in verband met de praktiese toepassing van dit Konninklijk Besluit, raden we aan om je te wenden tot BDJ, Van Elewijckstraat, 35, 1050 Brussel (tel 02/649.26.05).

INHOUDSTAFEL

Redaktioneel	p 2
Wat is totaalweigeren	p 3
Hoe oud is totaalweigeren ?	p 4
Welke wetten overtreed je als totaalweigeraar ?	p 5
Zekerheden en onzekerheden als totaalweigeraar	p 10
Totaalweigeraar en de linkse beweging	p 14
Welke straffen werden reeds uitgesproken ?	p 15
Verdere literatuur	p 16
Nawoord	p 17

KNAL-uitgave prijs : 30bf/fl 1.5

Bestellingen en info op volgend adres :
Kollektief Neen aan het Leger
Kazemattenstraat 40
9000 Gent
tel 091/25.12.04
Rek.nr. 001/1556656/76